

The Gleaner

Vol 16 (1980)

Χρονικά

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.345](https://doi.org/10.12681/er.345)

To cite this article:

eranistes, eranistes. (1980). Χρονικά: Κ. Θ. Δημαράς, Τα καλά εργαλεία. *The Gleaner*, 16, 306–307.
<https://doi.org/10.12681/er.345>

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΑ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Στην εφημερίδα «Τὸ Βῆμα» (28 Αύγουστου 1980), ὁ Κ. Θ. Δημαρᾶς ἀφιέρωσε τὸ τακτικὸ χρονικὸ τοῦ στὴν ἐργασία τοῦ Ἀλέξη Πολίτη: «Κατάλοιπα Φοριέλ Brunel de Presle». Ἡ σύνταξη τοῦ «Ἐραμιστῆ» θεώρησε χρήσιμο καὶ σκόπιμο νὰ ἀναδημοσιευθεῖ, ἐδῶ, τὸ μεθοδολογικὸ μέρος τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ.

«Καλὰ ἐργαλεῖα μᾶς χρειάζονται γιὰ νὰ κάνουμε τὴν δουλειά μας. Δὲν λέω γιὰ νὰ κάνουμε καλὰ τὴν δουλειά μας: αὐτὸ εἶναι ἄλλη ὑπόθεση. Σὲ παλαιότερους, ἄλλωστε, καιροὺς, οἱ λόγιοι τοῦ τόπου μας, στὴν μεγάλη πλειονότητά τους, ἐνόμιζαν ὅτι τὰ ἐργαλεῖα αὐτὰ εἶταν κάτι σὰν τὶς συνταγὲς ἀρχαίων ἐλληνοσύρων μάγων, καὶ ὅτι γιὰ νὰ ἐξασφαλίζουμε τὴν σοφία, ἀρκοῦσε νὰ τὰ διακατέχουμε: αὐτὸ ἀνταποκρίνεται στὴν διανοητικότητά τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ποὺ ἐπίστευε ὅτι ἅμα θὰ ἐφοροῦσε τὰ γυαλιὰ τῆς γαργιάς του θὰ μποροῦσε καὶ νὰ διαβάζει: ἄς προσθέσω, κιόλας, ὅτι καὶ οἱ παλαιότεροι καιροὶ γιὰ τοὺς ὁποίους μιλοῦ, δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσο παλαιοί, καὶ ὅτι ὁ διανοητικὸς παιδισμὸς τὸν ὁποῖο ὑπαινίχθηκα ἔχει ἀκόμη γερὰ ἰχνάρια ἀνάμεσά μας.

Τὰ ἐργαλεῖα μας εἶναι οἱ πίνακες, οἱ κατάλογοι, τὰ εὑρετήρια, οἱ κάθε λογῆς συναγωγές. Τὸ νὰ νομίζουμε ὅτι εἴμαστε σοφοὶ ἐπειδὴ ἢ ὅταν διακατέχουμε τέτοια πράγματα, ἐξισώνεται μὲ τὴν ἀνοησία τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι εἶναι ἱκανὸς γλύπτης ἐπειδὴ ἀπέκτησε τὶς γλυφίδες τοῦ Πραξιτέλη. Πρέπει νὰ διασπείρουμε τὴν γνώση, νὰ φέρομε στὴν διάθεση τῶν ἐρευνητῶν τὰ ἐργαλεῖα αὐτά, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ βελτιώσουμε ἔτσι τὴν μέση ἀπόδοση τῶν μέσων ἐρευνητῶν, δηλαδὴ τῆς μάζας τῶν ἐρευνητῶν, καὶ ὅτι συνάμα θὰ ἐξασφαλίσουμε στὸν χαρισματικὸ ἐρευνητῆ τὴν δυνατότητα νὰ προβαίνει στὸ ἔργο του χωρὶς περιττή, δηλαδὴ βλαβερή, ἀνάλωση τοῦ πολυτίμου χρόνου του. Νομίζω ὅτι ἂν κάποτε προαχθεῖ ἢ ἐπιστημονικῆ συνείδηση στὴν Ἑλλάδα, ἢ ἐποχὴ μας θὰ τιμηθεῖ ἰδίως γιὰτὶ κατέστησε, ἢ τουλάχιστον ἐπέδωξε νὰ καταστήσει, κοινόχρηστα τὰ ἐργαλεῖα ποὺ εἶταν κάποτε προνόμια ὀλίγων, ὄχι, πάντοτε τῶν καλύτερων, καὶ συνάμα ἐπέδωξε καὶ ἐπέτυχε νὰ ἀυξήσει τὴν χρησιμότητα τῶν ἐργαλείων αὐ-

τῶν. Δὲν εἶταν εὐκόλο· ἐξακολουθεῖ νὰ μὴν εἶναι πολὺ εὐκόλο· ἐχρειάσθηκε καὶ χρειάζεται νὰ ὑπερνηκηθοῦν λογῆς ἀναστολές, ἀφελεῖς ἢ μεγαλοπρόνηρες, ὄλων ἐκείνων ποὺ ἐπίστευαν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἐπρεπε νὰ μένονν προνομίες δικῆς τους, ἢ πάντως ἀποκλειστικὰ τῶν δικῶν τους ἀνθρώπων. Καὶ τοῦτα ὅλα τυλιγμένα σὲ λογικὰ ἢ παραδοσιακὰ ἐπιχειρήματα» . . . «Θὰ ἐσημείωνα ἀκόμη» . . . «πόσο μεγάλη ζημία ἐπέφερε στὴν παιδεία μας ἡ ἀπουσία ἔργων ὑποδομῆς: ρητορεύουμε ὅταν δὲν ξέρομε, ἀλλὰ καὶ ὅσο ρητορεύουμε δὲν μποροῦμε νὰ μάθομε, οὔτε νὰ πληροφορησομε· ἕνας μέγας, πολὺ φαῦλος, κύκλος ἐκρατοῦσε δεσμία τὴν ἐπιστημονικὴ μας ζωή.

Κ. Θ. Δημαρῶς»

ΣΧΟΛΙΑ

Ἄδαμάντιος Κοραῆς

Ἄλληλογραφία. Τόμος τρίτος: 1810 - 1816

Ἀθήνα, Ὀμιλος Μελέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ (8ο, σ. 537)

Χρονικὴ περίοδος ἑπτὰ χρόνων καλύπτει ὁ καινούριος, τρίτος τόμος τῆς κοραϊκῆς ἀλληλογραφίας, ἔκδοση τοῦ ΟΜΕΔ, 1979. Συγκεκριμένα, τὰ χρόνια 1810 ἕως καὶ τὸ ἔτος 1816. Οἱ προηγούμενοι τόμοι εἶχαν καλύψει, ὁ πρῶτος (κυκλοφόρησε στὰ 1964) περίοδο 24 χρόνων, ἀπὸ τὸ 1774 ἕως τὸ 1798 καὶ ὁ δεῦτερος (1966) τὴ δεκαετία 1799-1809. Τόμοι ἴσοι σὲ ἀριθμὸ σελίδων (ὁ πρῶτος: 533, ὁ δεῦτερος: 549, ὁ τρίτος: 537) εἶναι ἄνισοι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν ποὺ περιλαμβάνουν στίς σελίδες τους. Ἔτσι, καθὼς ἀξιάναται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστολῶν ποὺ ἔγραψε ἢ ἔδεξε ὁ Κοραῆς, στενεύουν τὰ χρονικὰ πλαίσια στὰ ὁποῖα ἐκτείνονται οἱ τόμοι. Ἀποτελοῦν, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, καλὸ δείκτη τῆς ἐπιστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Κοραῆ, ποὺ γίνεται μὲ τὴν πάροδο τῶν χρόνων ὀλοένα πὺ πυκνὴ καὶ

ἐντονη ἀκολουθώντας τὸν ρυθμὸ τῆς προσωπικῆς του συμμετοχῆς στὴν ἀνέλιξη τῆς πορείας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δὲ χρειάζεται νὰ τονίζεται κάθε φορά ἡ σημασία ποὺ ἔχει γιὰ τὸν μελετητὴ τῆς ἱστορίας τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ ἢ κοραϊκῆ ἀλληλογραφία. Μάλιστα στὴν ἀρτιωμένη μορφή μὲ τὴν ὁποία γίνεται τώρα σύντομη προσπάθεια νὰ παρουσιάζονται τὰ ἐπιστολικά κείμενα: στὴν πληρότητά τους, ὅσο αὐτὴ εἶναι ἐφικτὴ (ἐπιστολές ἀπὸ καὶ πρὸς Κοραῆ, ἑλληνικὲς καὶ ξενόγλωσσες), στὴν ἀποκατάστασή τους μὲ βάση ἰδίως τὰ χειρόγραφα, ἐφόσον ὑπάρχουν· στὴν ἀπόλυτη χρονολογικὴ τους τάξη, μὲ προσπάθεια σωστῆς χρονολόγησής ὅπου ὑπάρχουν σφάλματα, καὶ χρονολόγησής ἐξ ὑπαρχῆς ὅπου αὐτὴ μπορεῖ νὰ προκύπτει ἀπὸ μελέτη καὶ συσχετισμούς.

Εἶναι φυσικὰ κοινὸς τόπος νὰ ἐπα-